

Ideály adolescentů

Vladimíra Kalábová

Bakalářská práce
2016

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Institut mezioborových studií
akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Vladimíra Kalábová**
Osobní číslo: **H138047**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Ideály adolescentů**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně č. 20/2016, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena na:

- definici pojmu adolescent;
- charakteristiku změn v období adolescence;
- faktory ovlivňující dospívající mládež.

Hlavním cílem bude srovnání ideálů dnešních adolescentů s ideály dnešních čtyřicátníků a padesátníků.

Součástí práce bude dotazníkový průzkum.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČAČKA, Otto. Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace. Brno: Doplněk, 2000, 377 s. ISBN 80-7239-060-0.

KOHOUTEK, Rudolf. Základy užití psychologie. Brno: Akademické nakladatelství, s. r. o. 2002, ISBN 80-214-2203-3.

MACEK, Petr. Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, 207 s. ISBN 80-7178-348-x.

SMÉKAL, Vladimír. Pozvání do psychologie osobnosti. Brno: Barrister a Principal, 2002. ISBN 80-85947-80-3.

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie: dětství a dospívání. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012, 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Mgr. Irena Ocetková, Ph.D.

Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce:

26. října 2016

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. listopadu 2016

Ve Zlíně dne 26. října 2016

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 25. 11. 2016

.....
podpis diplomanta

Abstrakt

Ve své bakalářské práci porovnávám, zda a v čem se liší ideály dnešních adolescentů s ideály lidí ve věku jejich rodičů, kteří byli adolescenty před rokem 1989. Rozhodla jsem se zjistit, jaké jsou ideály dnešních adolescentů, zda se liší od ideálů generace jejich rodičů. Dále mě zajímalo, zda rozdíl, pokud budou, jsou způsobeny dobou. Zajímá mě, co byli a jsou, ochotni mladí lidé udělat pro to aby se svému ideálu přiblížili.

Klíčová slova: ideály, hodnoty, adolescent, střední dospělost, pozdní dospělost, kvantitativní výzkum, rozhovor.

Abstract

In my thesis I compare whether and how the ideals of today's adolescents with the ideals of people in the age of their parents, who were adolescents before 1989. I decided to find out what are the ideals of today's adolescents and if they are different from the ideals of their parent's generation. Furthermore, I wonder if the differences are caused by time. I wonder what they were and what they are willing to do for being closer to their ideal.

Keywords: ideals, values, adolescent, middle adulthood, late adulthood, quantitative research, interview.

Poděkování:

Děkuji své vedoucí bakalářské práce Ing. Mgr. Ireně Ocetkové, Ph.D., za rady, čas a pomoc, kterou mi věnovala. Děkuji respondentům za ochotu a čas, který mi věnovali. Také děkuji své rodině za trpělivost, kterou se mnou měli při psaní mé bakalářské práce.

Motto:

„Šťastný je ten, kdo má bohatý obsah životní, šťastný je ten, kdo dovede poctivým úsilím zčásti uskutečnit své ideály.“

Tomáš Garrigue Masaryk

Prohlášení:

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická do IS/STAG jsou totožná.

OBSAH

ÚVOD	9
1. TEORETICKÁ ČÁST	10
1.1. HODNOTY	12
1.2. IDEÁLY	12
1.3. ADOLESCENCE	13
1.4. STŘEDNÍ DOSPĚLOST	15
1.5. POZDNÍ DOSPĚLOST	17
2. PRAKTICKÁ ČÁST	18
2.1. CÍL VÝZKUMU	19
2.1.1. Výzkumné otázky:	19
2.2. METODA VÝZKUMU	19
2.3. PŘÍPRAVA VÝZKUMU	20
2.4. PRŮBĚH VÝZKUMU	23
2.5. ANALÝZA VYHODNOCENÍ	23
ZÁVĚR	34
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	35
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	36
SEZNAM OBRÁZKŮ	37
SEZNAM PŘÍLOH	38

ÚVOD

Název mojí bakalářské práce je **Ideály adolescentů**. Abych pravdu řekla, bylo pro mne toto téma oříškem. Adolescentem už dávno nejsem, ale snažím se dva tyto jedince vychovávat. Jako asi každý rodič mám pocit, že jsou ti mladí úplně jiní. Proto jsem se po domluvě s mojí vedoucí práce, rozhodla porovnat ideály nynějších adolescentů s ideály generace jejich rodičů. Toto období spadá do let před rokem 1989, kdy se v naší republice začaly odvíjet velké změny, jak politické, tak i hospodářské.

Dost často slyším názor, jak to má teď mladá generace lehké, jaké má možnosti, které naše generace neměla. Hlavní překážkou byl tehdy komunistický režim, spousta věcí se nesměla. Bylo těžké například cestovat, sehnat bydlení, někteří lidé nemohli např. studovat. Ale určitě všichni měli ideály tak jako je mají dnešní mladí lidé. Proto jsem se rozhodla zjistit, jaké jsou ideály dnešních adolescentů, zda se liší od ideálů generace jejich rodičů. Dále mě zajímalo, zda rozdily, pokud budou, jsou způsobeny dobou. Zajímá mě, co byli a jsou, ochotni mladí lidé udělat pro to aby se svému ideálu přiblížili.

Svou bakalářskou práci jsem rozdělila do dvou částí. V první teoretické části se zaměřím na vymezení základních pojmů jako je adolescent, hodnoty, motivace, ideál, střední dospělost, starší dospělost.

V druhé praktické části se pokusím o srovnání ideálů. Zvolila jsem kvalitativní výzkum. Dle P. Gavory, je kvalitativní výzkum uváděn podobě slovní. Nepoužívá ve svých hodnoceních čísla. Také jde o popis, který je „výstižný, plastický a podrobný.“¹

Líbí se mi jeho názor, že se při tomto výzkumu snaží sblížit tazatel s respondenty. To je důležité pro správné pochopení získaných dat.

Opravdu jsem si vlastní zkušeností toto tvrzení ověřila. Mohu říct, že jsem se při svém výzkumu s některými respondenty sblížila. Původně jsem chtěla provádět svůj výzkum metodou dotazníkového šetření, které jsem i začala provádět, ale při přípravě dotazníků jsem zjistila, že po jejich vyplnění a navrácení jsem musela tyto dotazníky měnit a doplňovat další otázky proto, abych lépe pochopila některé souvislosti. Při rozhovoru jsem měla šanci otázky doplňovat v průběhu rozhovoru.

Proto jsem pro další zpracování použila metodu polostrukturovaného rozhovoru. Jde o metodu rozhovoru s připravenými otázkami. Pořadí otázek není pevně dáno, lze jej měnit a doplňovat dle potřeby.²

---

1 GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výskumu*. 4., rozš. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2008, str. 34. ISBN 978-80-223-2391-8.

2 <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/polostrukturovany-interview>

Při vedení rozhovorů s respondenty jsem se snažila dodržovat zásady pro vedení rozhovoru uvedené v knize J. Hendla *Kvalitativní výzkum*,³. Jedná se o přípravu a nácvik rozhovoru, respondenta necháme vyjadřovat se vlastním stylem. Dále se snažíme vytvářet důvěrný vztah. Otázky rozhovoru nejsou totožné s výzkumnými otázkami. Snažíme se klást vždy jen jednu otázku. Můžeme otázky doplňovat sondážními otázkami. Dáváme najevo zájem a necháváme dostatek času na odpověď. Po rozhovoru musíme překontrolovat a zkompletovat své poznámky.

---

³ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016, str 176. ISBN 978-80-262-0982-9.

1. TEORETICKÁ ČÁST

„Všechny ideály nepotřebují jen křídla, ale i místo, odkud by mohly vzlétnout.“

Ernest Hemingway

V teoretické části se nejprve zastavím u vymezení pojmů. Co je to vlastně ideál, jak souvisí s motivací a hodnotami, zjištění jak pojem adolescence, mladá a střední dospělost popisují různí autoři odborné literatury.

Příčiny našeho chování jsou různé. Nic se neděje bezdůvodně. Co vše nás ovlivňuje a nutí nás chovat se tak, jak se chováme? V psychologii se tyto pohnutky nazývají **motivy**. Nejčastějšími motivy jsou:

- zájmy
- hodnoty
- ideály
- potřeby
- závislost na někom nebo na něčem⁴

Zájmy a hodnoty různých věkových skupin byly popsány v mnohých bakalářských a magisterských pracích. Proto pro mě bylo výzvou zjistit něco o ideálech jak mladých lidí, tak i lidí, kteří už mají část života za sebou a mohou srovnávat.

Pokud zkoumáme, proč se určitý jedinec chová tak jak se chová, provádíme tzv. **motivační analýzu**⁵

V knize Úvod do psychologie popisuje M. Nakonečný⁶ Maslowův hierarchický systém potřeb. Podle jeho rozdělení na vyšší a nižší potřeby jsem se rozhodla zpracovat i svou bakalářskou práci. Svá zjištění od respondentů budu přiřazovat k hodnotám z Maslowovy pyramidy a zjišťovat a porovnávat, zda ideály respondentů spadají do nižší nebo vyšší kategorie. Na pomoc jsem si vzala obr. 4, kde je názorně vidět toto rozdělení.

4 KOHOUTEK, Rudolf, Irena OCETKOVÁ a Jaroslav ŠTĚPANÍK. *Základy sociální psychologie*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 1998, str. 58. ISBN 80-7204-064-2.

5 KOHOUTEK, Rudolf. *Základy užité psychologie*. Brno: CERM, 2002, str. 213. ISBN 80-214-2203-3.

6 NAKONEČNÝ, Milan. *Úvod do psychologie*. Praha: Academia, 2003, str. 209. ISBN 80-200-0993-0.

1.1. HODNOTY

Hodnotou nazýváme člověka, ideu nebo věc, která je pro dotyčného cenná, potřebná⁷. Každý člověk má svůj hodnotový systém, který může ale i nemusí být v souladu s hierarchií hodnot dané společnosti.

To jaké máme hodnoty, naši **hierarchii hodnot**, ovlivňuje mnoho činitelů, např. věk, vzdělání, výchova, rodina, profese.⁸ Každý člověk má svou vlastní **hodnotovou orientaci**, která určuje jeho životní styl. „*Hodnotová orientace se uskutečňuje volbou (výběrem) možných cílů a prostředků vedoucích k jejich dosažení.*“⁹

Známa a literatuře často uváděná je **Typologie hodnotových orientací** Edvarda Sprangera, která dělí typy hodnot na:

- teoretický, jehož cílem je hledání pravdy, hodnotou je **poznání**;
- ekonomický, jehož cílem je sebezáchova, hodnotou je **užitečnost**;
- estetický, jehož cílem je hledání harmonie, hodnotou je **krása**;
- sociální, jehož cílem je konání dobra, hodnotou je **láska**;
- politický, jehož cílem je ovládnutí druhých, hodnotou je **moc**;
- náboženský, jehož cílem je sebezpřesah, hodnotou je jednota s **Bohem**.¹⁰

1.2. IDEÁLY

Ve slovníku cizích slov se dočteme, že slovo **ideál** má význam: **vzor, dokonalý představitel, vysoký cíl**.¹¹

Najdeme jej však v různých oborech, např. v matematice jako pojem z algebry „ideál (teorie okruhů), ideál (teorie uspořádání), z fyziky – ideální plyn, ideální kapalina, ideální tekutina, ideální krystal, ideální krystalová mřížka, ideální palivo“ Ve zdravotnictví „ideální dárc“ V kultuře „Ideální manžel (divadelní hra)“.¹²

„*Ideál je představa o něčem dokonalém. Může se stát příkladem pro nějakého člověka. Může se jím stát někdo z rodičů, zpěvák/zpěvačka, herec/herečka..., ale nemusí to být pouze osobnosti, ale také třeba myšlenky, normy, chování atd. Ideál charakterizuje, jaké má člověk morální zásady a hodnoty a celkovou zaměřenost osoby.*“¹³

7 KOHOUTEK, Rudolf. *Základy užití psychologie*. Brno: CERM, 2002, str. 214. ISBN 80-214-2203-3.

8 KOHOUTEK, Rudolf. *Základy užití psychologie*. Brno: CERM, 2002, str. 215. ISBN 80-214-2203-3.

9 <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0912/zajmy-a-hodnotove-orientace-člověka> [cit. 20. 10. 2016]

10 KOHOUTEK, Rudolf. *Základy užití psychologie*. Brno: CERM, 2002, str. 215. ISBN 80-214-2203.

11 <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/ideal> [cit. 14. 9. 2016]

12 (<https://cs.wikipedia.org/wiki/Ideál>) [cit. 14. 9. 2016]

13 (https://cs.wikipedia.org/wiki/Psychická_vlastnost) [cit. 14. 9. 2016]

Dle Kohoutka je „*IDEÁL představa člověka o dokonalosti, o vrcholu, jehož lze dosáhnout v té či oné oblasti*“.¹⁴

Další z autorů F. Vízdal popisuje ideály jako „*jedincem vytvořený soubor ideových pozitivních představ, kterých se snaží dosáhnout, ideály působí coby silné motivační incentivy především v období pubescence, adolescence a rané dospělosti, později jsou vzhledem k životním zkušenostem upravovány*.“¹⁵

1.3. ADOLESCENCE

Adolescence bývá považována za most mezi dětstvím a dospělostí.¹⁶

*Termín adolescence je odvozen z latinského slovesa **adolescere** – dorůstat, dospívat, mohutnět.*¹⁷

U nás se nejčastěji používá termín mládež, mládí, dorost nebo také dospívající. Přesné vymezení věkové hranice se různí dle autorů. Nejčastěji se tato hranice uvádí mezi 15–20 rokem věku. M. Vágnerová¹⁸ uvádí rozmezí od 10 do 20 let. Je to vlastně období mezi dětstvím a dospělostí.

V tomto období dochází k velkým změnám. „*ADOLESCENCE dospívání (v užším slova smyslu od konce puberty do dospělosti – od 15 do 21 roků, v širším slova smyslu včetně puberty do dospělosti – od 10 do 21 roků)*.“¹⁹

Dle Vágnerové „*Dospívání představuje specifickou životní etapu, která má svoje typické znaky v rámci životního cyklu a svůj objektivní i subjektivní význam. Je to období hledání a přehodnocování, v němž má jedinec zvládnout vlastní proměnu, dosáhnout přijatelného sociálního postavení a vytvořit si subjektivně uspokojivou, zralejší formu vlastní identity*.“²⁰

Dále tato autorka dělí adolescenci na:

ranou adolescenci – zahrnuje prvních 5 let dospívání, tj. 11.–15. rok, kdy se nejvíce projevuje tělesné dospívání, mění se zevnějšek, kdy dochází vlivem hormonálních změn ke změnám emočního prožívání. Dále dochází k ukončení povinné školní docházky.²¹

---

14 <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0812> [cit. 16. 10. 2016]

15 VÍZDAL, František. *Skripta IMS Základy psychologie*. Institut mezioborových studií. Brno, 2009, str. 115.

16 MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999, str. 12. ISBN 80-7178-348-X. Dostupné také z: <http://kramerius.mzk.cz/search/handle/uuid:18bdd8d0-496f-11e4-aded-005056827e51>.

17 MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, str. 11. ISBN 80-7178-348-X.

18 VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012, str. 367. ISBN 978-80-246-2153-1.

19 <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0812>, Slovník věd o člověku - Ab-An, Prof. PhDr. Rudolf Kohoutek, CSc. [cit. 18. 10. 2016]

20 VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012, str. 367. ISBN 978-80-246-2153-1.

21 VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005, str. 323. ISBN 80-246-0956-8.

pozdní adolescence – v rozmezí 15.–20. let. Zde dochází k několika mezníkům – dovršení profesní přípravy, prvnímu pohlavnímu styku., vstupem do zaměstnání i k ekonomické nezávislosti. Dále se mladý člověk stává plnoletým, což je v našich zeměpisných šířkách bráno jako „jeden ze sociálních mezníků dospělosti“.²²

Líbí se mi definice docenta Čačky, podle kterého „*se dítě musí během několika let proměnit tělesně, fyziologicky, psychicky i společensky na dospělého člověka se zformovanou osobností, uceleným světovým názorem, připraveného k produktivní práci v zaměstnání.*“²³

Mladí lidé si v této době volí povolání, získávají první zkušenosti v pracovním procesu a také v sexuálním životě. „*Adolescent postupně dosahuje vyššího stupně uvědomění sebe sama i svého vztahu k sociálnímu prostředí, obnovuje realistický vztah ke světu i k sobě samému.*

Sebevýchova u adolescenta nabývá na významu.

Pokračuje kritické osamostatňování až separování se od rodičovské autority, které pro mnoho rodičů bývá bolestné.“²⁴

Jak píše Vágnerová, dnešní mladí pospíchají s tím, aby co nejdříve dosáhli dospělosti, u nás myšleno dovršit 18 let, ale „*povinnosti a zodpovědnost dospělosti přijímají jen velmi neochotně*“.²⁵

V tomto období se stává pro jedince velmi důležitý zevnějšek. Jak píše Vágnerová „*Adolescent se potřebuje líbit jiným i sobě aby se ubezpečil o své hodnotě. Aby dosáhl tohoto cíle dovede systematicky pracovat....drží diety, posiluje, cvičí apod.*“ Hlavně adolescentní dívky vynakládají značné úsilí se svým ideálům přiblížit. Touží být štíhlé, mít krásné dlouhé vlasy apod.²⁶ Svoje ideály nejčastěji nachází v médiích, jako jsou časopisy, televize a v dnešní době hlavně internet.

Nutno však podotknout, že adolescence je pro většinu lidí důležitým obdobím. Zážitky a zkušenosti, které v tomto období zažijeme poprvé, nás ovlivní na celý život.²⁷

---

22 VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005, str. 324. ISBN 80-246-0956-8.

23 ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Vyd. 1. Brno: Doplněk, 2000, str. 222. ISBN 80-7239-060-0.

24 <http://rudolfkohoutek.blog.cz/1404/psychologie-vychovy-v-adolescenci> [cit. 24. 10. 2016]

25 VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005, str. 321–322. ISBN 80-246-0956-8.

26 VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005, str. 329. ISBN 80-246-0956-8.

27 MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999, str. 185. ISBN 80-7178-348-X. Dostupné také z: <http://kramerius.mzk.cz/search/handle/uuid:18bdd8d0-496f-11e4-aded-005056827e51>

O potřebách svých rodičů mnozí adolescenti neuvažují, nepřipadá jim to důležité. Zabývají se pouze sami sebou²⁸ Proto vznikají neshody mezi rodiči a dětmi. Rodiče mají tendenci posuzovat mladé z pohledu svých zkušeností, a proto bývají kritičtí. Vytváří se **stereotyp generalizovaného hodnocení adolescentů**, kdy se dospělím jeví mladí jako líní, neukáznění, nezodpovědní, bezstarostní, sobečtí, myslící jen na svoje uspokojení.²⁹

Obr. 1: Adolescence

1.4. STŘEDNÍ DOSPĚLOST

V dnešní době můžeme říct, že se toto období shoduje se středem života. M. Vágnerová udává toto období mezi 40–50 lety. Označuje jej jako vrchol zralosti a zodpovědnosti. Člověk v tomto věku má zodpovědnost ke svým dětem, svým stárnoucím rodičům ale i společnosti.³⁰

V tomto období je důležité udržení dosažených pozic, kterých jedinec dosáhl dříve jak na poli pracovním, tak rodinném.

Je to však i doba protikladů. Člověk začíná hodnotit svůj dosavadní život, a pokud nedosáhl všech svých cílů, může nastat tzv. **krize středního věku**.

28 VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005, str. 359. ISBN 80-246-0956-8.

29 VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, str. 220. ISBN 978-80-246-1318-5.

30 VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, str. 178. ISBN 978-80-246-1318-5.

Další dělení uvádí prof. Říčan ve své knize *Cesta životem*, kde dělí období dospělosti na:

- *mladou dospělost* rozmezí 20–30 let a další dělení zvolil po desetiletích
- *třicátá léta* – 30–40 let
- *čtyřicátá léta* – 40–50 let
- *padesátá léta* – 50–60 let
- *život po šedesátce* – stáří³¹

Dále v této knize uvádí krásný popis krize středního věku dle Mrkvičky³² který přirovnává pohled na život k vodě. „*V mládí nám budoucnost připadá, jako nekonečný oceán. ...Uplyne nějaký ten rok a my jednoho dne, jedné chvíle spatříme, že to vůbec není žádný oceán, leda jezero, a druhý břeh že je v dohledu.*“³³

Střední dospělost je opravdu takovým bojem, kdy si spousta lidí říká – ještě jsem mladý, ale začínají si uvědomovat, že stáří se blíží. A záleží na každém z nás, jak se se změnami vypořádá.

Vzhledem k tématu mé bakalářské práce mě zaujal názor prof. Vágnerové, že plány dospívajících jsou zaměřeny na cíle, kterých chtějí dosáhnout v budoucnosti, kdežto jejich rodiče už nemohou své plány odkládat. „*Už nemohou používat obrany odkladem uspokojení do budoucnosti.*“³⁴

Obr. 2: Střední dospělost

31 ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: [vývojová psychologie]*; přepracované vydání. Vyd. 2. Praha: Portál, 2004, str. 55. ISBN 80-7367-124-7.

32 MRKVIČKA, Jiří. *Knížka o radosti: rozpravy o růstu a tvorbě osobnosti*. Praha: Avicenum, 1984. Život a zdraví. Dostupné také z: <http://kramerius.mzk.cz/search/handle/uuid:80bcbb40-cebd-11e3-b110-005056827e51>

33 ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: [vývojová psychologie]*; přepracované vydání. Vyd. 2. Praha: Portál, 2004, str. 277. ISBN 80-7367-124-7.

34 VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, str. 220. ISBN 978-80-246-1318-5. Dostupné také z: <http://kramerius.mzk.cz/search/handle/uuid:ba06f7b0-b617-11e5-b5dc-005056827e51>.

1.5. POZDNÍ DOSPĚLOST

Většina autorů nazývá tímto názvem věkové rozmezí mezi 50–60 lety. Je s tímto obdobím spojeno zhoršování zdraví i psychické kondice. Zhoršují se smyslové funkce jako zrak a sluch, klesá tělesná síla a pohybová koordinace.

Začíná se objevovat strach ze smrti a to hlavně tehdy, zemře-li někdo známý nebo blízký.

Dosažení 50. roku věku je považováno za mezník, kdy lidé začínají stárnout.

Člověk si začíná uvědomovat snižování vlastní výkonnosti a je nucen měnit postoj k vlastnímu životu. Líbí se mi myšlenka prof. Řáčana: „*Někdo se snaží dohonit a napravit, co se mu v minulém desetiletí nebo i dříve nepovedlo – jiný klidně pro svou radost a pro užitek potomků sází jabloně nebo pěstuje králíky.*“³⁵

Autoři Langmeier a Krejčířová uvádí ve své knize *Vývojová psychologie* uvádějí, že sice toto období může začínat krizí středního věku, ale zároveň to může být období, kdy mají lidé víc času na sebe, děti odchází z domu, mají méně starostí. Dostavuje tzv. období bilančování. „*Pozdní dospělost kriticky zkoumá, zda celý vývoj životních cílů byl správný, nebo ne.*“³⁶

Ke konci tohoto období se už většina lidí připravuje na odchod do důchodu. A záleží opět na každém jednotlivci jak tuto událost zvládne. Část populace, řekla bych že spíše ženy, se do důchodu těší, protože očekávají, že budou mít více času na své koníčky nebo roli babičky.

Obr. 3: Pozdní dospělost

35 ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: [vývojová psychologie]*; přepracované vydání. Vyd. 2. Praha: Portál, 2004, str. 314. ISBN 80-7367-124-7.

36 LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, str. 188. ISBN 80-247-1284-9.

2. PRAKTICKÁ ČÁST

2.1. CÍL VÝZKUMU

Cílem této bakalářské práce je zjistit zda, a jaké, jsou rozdíly mezi ideály dnešních adolescentů a ideály generace jejich rodičů.

2.1.1. Výzkumné otázky:

Jsou ideály dnešních adolescentů stejné jako ideály generace jejich rodičů?

Jsou rozdíly mezi ideály obou skupin dané dobou?

Jsou mladí lidé ochotni na sobě pracovat, aby dosáhli svého ideálu?

2.2. METODA VÝZKUMU

Jak jsem již psala v úvodu své bakalářské práce, použila jsem metodu polostrukturovaného rozhovoru. P. Gavora ve své knize píše, že raději používá slovo **interview**. Protože dle jeho názoru „význam tohoto slova je širší“ A „ne každý rozhovor je interview.“ Je to metoda, kterou je možno zachytit postoje respondentů a jejich motivy.³⁷

Pro mou práci mi přišlo lepší použití slova rozhovor, proto u něj zůstanu.

Rozhovory dělíme na

- **Strukturované** – zde jsou otázky pevně dané, tento druh je nejméně náročný.
- **Nestrukturované** – zde je stanoven jen obsahový rámec, otázky se tvoří v průběhu rozhovoru. Tato metoda vyžaduje velké zkušenosti tazatele.
- **Polostrukturované** – zde je dáno několik základních otázek. Ostatní otázky vznikají v průběhu.³⁸

Rozhovor patří mezi **explorační** výzkumné metody, mezi které dle J.V. Musila³⁹ můžeme zařadit i dotazníkovou metodu, psychologické testy, metodu sociální anamnézy a metodu kolektivního hodnocení.

Pro další zpracování jsem použila metodu **obsahové analýzy**.

Dle Jiřího V. Musila je autorem Metody obsahové analýzy B. Berelson a jeho metoda je: *výzkumná technika objektivního, systematického a kvantitativního popisu manifestního obsahu sdělení. Obsahem sdělování je míněn soubor významů sdělených symboly (slovními,*

37 GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výskumu*. 4., rozš. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2008, str. 138. ISBN 978-80-223-2391-8.

38 GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výskumu*. 4., rozš. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2008, str. 139. ISBN 978-80-223-2391-8.

39 MUSIL, Jiří V. *Speciální psychologie I*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1999, str. 40. ISBN 80-244-0008-1.

hudebními, obrazovými, plastickými, mimickými), které utváří sdělení samo. Elementem obsahové analýzy je jednotka – obsahu nebo formy. Nejmenší jednotkou je slovo (jednotkový symbol, termín).

Rozlišujeme dvě kategorie – kategorie substanciální (co je řečeno) a kategorie způsobové – (jak je to řečeno).⁴⁰

2.3. PŘÍPRAVA VÝZKUMU

Ke svému výzkumu jsem zvolila tzv. záměrný výběr respondentů. Potřebovala jsem, aby respondenti splňovali kritéria věku, tj. mladí respondenti dosáhli věku 18. let, abych nepotřebovala souhlas rodičů. Dále aby si starší respondenti pamatovali, jaké to bylo dospívat před rokem 1989.

Výzkumný vzorek tvoří skupina čtyř lidí, dva muži a dvě ženy. Chtěla jsem mít rovnoměrné zastoupení pohlaví v každé skupině.

Charakteristika výzkumného vzorku:

Respondent 1 – (rozhovor 1) označen **S1**

Muž 62 let, pracující důchodce, žije s manželkou v bytě, 2 dospělé dcery, jedna vdaná má vlastní rodinu, druhá pracuje v zahraničí

Respondent 2 – (rozhovor 3) označen **S2**

Žena 43 let, pracuje jako vychovatelka na internátu, jeden dospělý syn, bydlí s manželem ve vlastním domě se zahrádkou

Respondent 4 (rozhovor 2) označen **M1**

Žena 20 let, studuje VŠ, žije částečně u rodičů, částečně u rodičů svého přítele,

Respondent 5 (rozhovor 4) označen **M2**

Muž 20 let, bydlí s rodiči v rodinném domě, studuje VŠ, svobodný

Při přípravě svého výzkumu jsem studovala metodiku vedení rozhovoru. Překvapilo mě, jak je těžké položit správnou otázku. Po prostudování odborné literatury jsem přistoupila k vytvoření výzkumných otázek. Několikrát jsem je měnila. Po poslechu prvního zkušebního rozhovoru jsem zjistila, že dělám spoustu chyb. Například mluvím rychle, občas skáču respondentům do řeči apod. Musela jsem si rozhovor zkusit několikrát nanečisto.

Otázky pro respondenty:**Adolescenti:**

1. Jaký je váš ideál?
2. Popište člověka, kterého byste mohl nazvat ideálem, vzorem?
3. Popište svůj ideál, který by přesahoval „běžné mantinely“, něco opravdu nedosažitelné?
4. Měl mít podle vás mít člověk ideály a proč?
5. Jaké ideály měli vaši rodiče, když jim bylo tolik co vám dnes?
6. Co jste museli obětovat pro to, abyste se přiblížili ke svému ideálu?
7. Co vás omezuje k přiblížení se k vašemu ideálu?
8. Jak můžete to, co vás omezuje, sám překonat?

Dospělí:

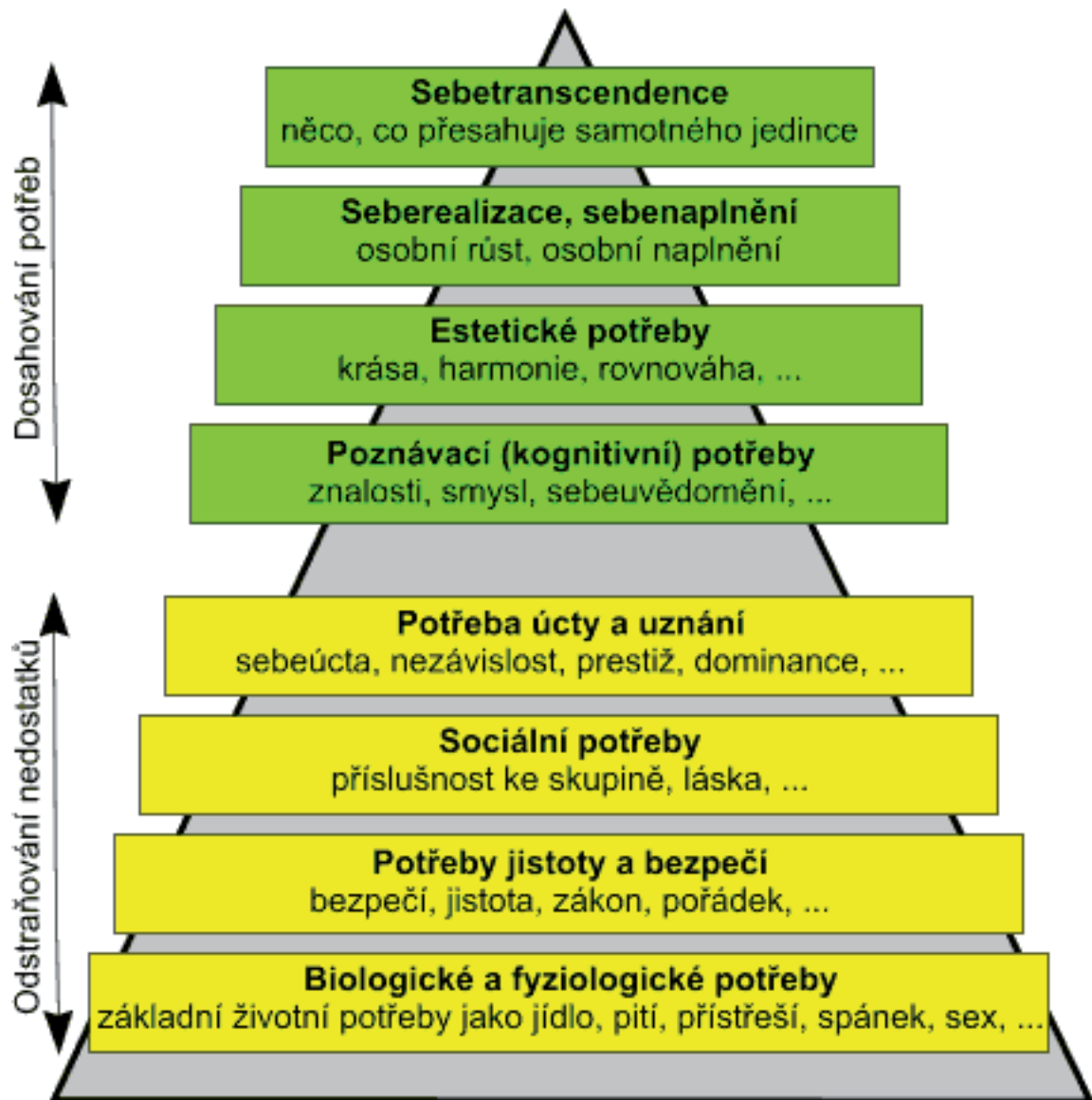
1. Jaký jste měl ideál, když vám bylo 18–20 let?
2. Popište člověka, kterého byste mohl nazvat ideálem, vzorem?
3. Jak by vypadal, podle vás ideál, který přesahoval „běžné mantinely“, něco opravdu nedosažitelné?
4. Měl mít podle vás mít člověk ideály a proč?
5. Jaké si myslíte, že mají dnešní mladí lidé ideály.
6. Co jste museli obětovat pro to, abyste se přiblížili ke svému ideálu?
7. Omezovalo vás něco k přiblížení se k vašemu ideálu?
8. Jak jste to, co vás omezovalo, sám překonal?

Otázkou č. 1, a č. 2 jsem chtěla zjistit, jaké vůbec mají respondenti ideály. Při přípravných rozhovorech mě překvapovalo, že jsem musela respondentům vysvětlit, co po nich vlastně chci. Jaký ideál mám na mysli. Bylo to hodně u mladých lidí. Bylo nutné s nimi probrat co je to vlastně ideál. Mým záměrem však bylo zjistit to první, co člověka napadne a pak se dostat dál pomocí dalších upřesňujících otázek. Respondenti, které jsem vybrala do své bakalářské práce, dokázali na tyto otázky odpovědět hned.

Otázkou č. 3 jsem chtěla zjistit, co by bylo ideálem respondentů, kdyby se mohli opravdu „odvázat“. Chtěla jsem zjistit, zda mají svoje přání a touhy ve vyšších sférách Maslowovy pyramidy. viz obr. 1.

Otázku č. 4 a č. 5 jsem volila jako oddechovější.

Otázkou č. 6.–8. jsem chtěla zjistit jaké jsou překážky na cestě k ideálům a jak se dají překonat.

Obr. 4: Maslowova pyramida⁴¹

41 Zdroj. http://www.vedeme.cz/images/stories/kapitoly/maslow_hierarchy.gif

2.4. PRŮBĚH VÝZKUMU

S respondenty jsem se domlouvala tak, aby rozhovor probíhal v klidu. Na rozhovory jsem měla vymezený čas 30–45 minut. Měla jsem připravené záznamové zařízení, které bylo použito se souhlasem respondentů. V úvodu jsem seznámila respondenty s tím, že tento rozhovor bude použit pouze ke zpracování mé bakalářské práce a to zcela anonymně. Seznam otázek jsem měla připravený v písemné formě, abych si mohla zodpovězené otázky odškrtnout a kontrolovat zda jsem na některou nezapomněla, popřípadě si dělat poznámky. Po ukončení rozhovoru jsem respondentům poděkovala.

Respondenti podepsali informovaný souhlas, vzor tohoto souhlasu je uveden v příloze bakalářské práce.

2.5. ANALÝZA VYHODNOCENÍ

Každý záznam rozhovoru jsem si přepsala a zvýraznila si důležitá data, která jsem použila k dalšímu zpracování.

Aby se mi lépe dařilo porovnávat odpovědi respondentů, přiřadila jsem výsledné hodnoty ke kategoriím v Maslowově pyramidě. Čísla kategorií jsem přiřazovala vzestupně.

Kategorie č. 1 – biologické potřeby – (základní životní potřeby jako jídlo, pití, přístřeší, spánek, sex)

Kategorie č. 2. – bezpečí – (potřeba být zajištěn, v pohodlí, nemuset mít strach, jistota, zákon, pořádek)

Kategorie č. 3 – přimknutí, sociální potřeby – (příslušnost ke skupině, láska, potřeba někam patřit)

Kategorie č. 4 – úcta, respekt – (potřeba sebedůvěry, pocit vlastní hodnoty, sebeúcta, respekt druhých, nezávislost)

Kategorie č. 5 – poznání, kognitivní potřeby – (znalosti, potřeba znát a rozumět, sebeuvědomění)

Kategorie č. 6 – estetika – (potřeba krásy a harmonie, rovnováha)

Kategorie č. 7. – seberealizace – (potřeba naplnit svůj potenciál, mít smysluplné cíle, osobní růst, osobní naplnění)

Kategorie č. 8. – transcendence – (spirituální potřeby, kosmická identifikace)

Odpovědi rodičů na otázku č. 1.:**Jaký jste měl ideál, když vám bylo 18–20 let?**

S1 Nejtít na vojnu. Dostat se do dobrého sportovního oddílu tenkrát to byla Dukla nebo Rudá hvězda. A taky společný život s přítelkyní.

S2. Dokonalého muže, vlastní domeček se zahrádkou, zvířata, lukrativní zaměstnání.

Odpovědi respondenta S1

- **nejít na vojnu** – jsem zařadila do kategorie č. 2 – potřeby jistoty a bezpečí
- **dostat se do prestižního oddílu** – kategorie č. 4, – úcta respekt
- **společný život s přítelkyní** – kategorie č. 3. – přimknutí (být milován, milovat).

Odpovědi respondentky S2

- **dokonalého muže** – jsem zařadila do kategorie č. 3. – přimknutí (být milován, milovat)
- **vlastní domeček se zahrádkou** – kategorie č. 2. – bezpečí (nebo potřeba 4. – úcta, respekt, že jsem dosáhla svého domečku?)
- **lukrativní zaměstnání** – kategorie úcta respekt č 4. (nebo č. 7 – seberealizace? Chci lukrativní, ne obyčejné).

Odpovědi mládeže na otázku č. 1:**Jaký je váš ideál?**

M1 Dobrou práci, dostudovat VŠ, rodinu.

M2 Vyhrát ve sportce, mít dílnu na výrobu kytar, dům. práci pro zabezpečení rodiny.

Obr. 5: Rodina

Odpovědi respondenta M1

- **dobrou práci** – kategorie č. 4. – úcta respekt
- **dostudovat VŠ** – kategorie č. 4. – úcta respekt
- **rodinu** – kategorie – č. 3. přimknutí

Odpovědi respondenta M2

- **vyhrát sportku** (upřesněno dotazem myšlena velká výhra, Jackpot) – kategorie č. 4 – nezávislost i č. 2 - bezpečí
- **dílna na výrobu kytar** – kategorie č. 7 – seberealizace (je to speciální dílna, ne dílna na cokoliv)
- **dům a práce pro zabezpečení rodiny** – kategorie č. 2.– bezpečí.

Srovnáním odpovědí na otázku číslo 1 vyplývá, že odpovědi obou referenčních skupin se nacházejí ve stejných kategoriích. Hodnotím jako shodu.

Odpovědi rodičů na otázku č. 2:**Popište člověka, kterého byste mohl nazvat ideálem, vzorem?**

S1 Antonín Panenka – protože byl známej někam to dotáhl, byl dobrej.

S2 Konkrétní pan farář – ideál člověka v jeho přístupu k životu moudrostí, toleranci a zároveň pokoře.

Odpovědi respondenta S1

– **Antonín Panenka** – kategorie č. 4. – úcta respekt

Odpovědi respondentky S2

– **Konkrétní pan farář** – kategorie č. 4 – úcta respekt

Odpovědi mládeže na otázku č. 2:**Popište člověka, kterého byste mohl nazvat ideálem, vzorem?**

M1 Určitě moje babička, protože ona je taková pracovitá vždycky hodně dřela hodně toho vydržela, tak ona nemůžu říct že bych znala jiného člověka který by zvládl to co ona.

M2 Ano, například Rob Chapman. Vytvořil si vlastní firmu a značku kytar.

Odpovědi respondenta M1

– **moje babička** – kategorie č. 4 – úcta respekt

Odpovědi respondenta M2

– **Rob Chapman** – kategorie č. 4. – úcta respekt

Srovnáním odpovědí na otázku číslo 2 vyplývá, že odpovědi obou referenčních skupin se nacházejí ve stejných kategoriích. Hodnotím jako shodu.

Odpovědi rodičů na otázku č.3: Jak by vypadal, podle vás ideál, který by přesahoval „běžné mantinely“, něco opravdu nedosažitelného?

S1 My jsme se drželi při zemi a možností co byly...nějak jsme neřešili tu budoucnost, dneska to možná .... Možná to je taková doba prostě a takový možnosti jsou defakto... jako jet do světa.

S2 Ideál člověka, který dokáže dělat nějaké vědecké výzkumy, třeba na půdě zdravotní vědy, talentově nadané,... obdivují lidi, kteří jsou schopní pro druhého položit život v rámci jeho záchrany.

Odpovědi respondenta S1

– **Takový jsme neměli, My jsme se drželi při zemi** – kategorie č.2 – bezpečí

Pozn. Po ukončení rozhovoru respondent poznamenal, že kdyby měl svoje dnešní znalosti a možnosti, určitě by byl jeho život jiný. Neuvedl že byl problém, „režim“, spíše přístup k informacím a zkušenosti. (je možné tuto poznámku ponechat, nebyla nahrána, doplněna později doplňujícím dotazem) Chtěla bych ji použít v celkovém závěru.

Odpovědi respondentky S2

– **vědecké výzkumy** – kategorie č.5 – poznání

– **talentově nadané** – kategorie č.4 – úcta, respekt

– **pro druhého položit život v rámci jeho záchrany** – kategorie č.4 – úcta, respekt

Odpovědi mládeže na otázku č.3: Jak by vypadal, podle vás ideál, který by přesahoval „běžné mantinely“, něco opravdu nedosažitelného?

M1 Jo procestovat všechny země celého světa, protože si říkám, že ta ČR je moc malá, že znám hlavně málo lidí a chtěla bych poznat všechny kultury možný kvůli osobnímu zájmu.

M2 No ano ...vyhrát ve sportce.

Obr. 6: Výhra

Odpovědi respondenta M1

- **procestovat všechny země celého světa** – kategorie č. 5 – poznání
- **poznat všechny kultury** – kategorie č. 5 – poznání

Odpovědi respondenta M2

- **vyhrát ve sportce** – kategorie č. 4 - nezávislost i č. 2 – bezpečí

Srovnáním odpovědí na otázku číslo 3 vyplývá, že odpovědi obou referenčních skupin se nacházejí ve stejných kategoriích. Hodnotím jako shodu.

Odpovědi rodičů na otázku č. 4:**Měl mít podle vás mít člověk ideály a proč?**

S1 No ...rozhodně by měl, posunuje to člověka dál.

S2 Jednoznačně ano! Pro někoho to může znamenat – mít životní smysl!

Odpovědi mládeže na otázku č. 4:**Měl mít podle vás mít člověk ideály a proč?**

M1 Určitě, protože je to něco co nás tak jako tlačí a žene dopředu.

M2 Ano, určitě. Pomáhají člověku dostat se tam, kam chce.

Odpovědi na tuto otázku jsem nehodnotila. Otázka byla spíše oddychová, neočekávala jsem zápornou odpověď.

Odpovědi rodičů na otázku č. 5:**Jaké si myslíte, že mají dnešní mladí lidé ideály?**

S1 No dnes mají jen ty mobily, nic jinýho je nezajímá, myslím že vůbec nečtou knížky, nechodí ven to my jsme pořád lítali venku...jen ty mobily co nejlepší a nejnovější...

S2 Dnešní mladí lidé mají především ideály krásy, modní styly, jsou uchvácení světem celebrit a touží stát se nejlépe manažery s vysokými příjmy.

Odpovědi respondenta S1

– **mobily** – kategorie č.4 – potřeba uznání

Odpovědi respondenta S2

– **ideály krásy, modní styly** – kategorie č. 4. úcta, respekt

Odpovědi mládeže na otázku č. 5:**Jaké ideály měli vaši rodiče, když jim bylo tolik co vám dnes?**

M1 Můj tat'ka určitě něco ze zemědělství a mamka asi taky, ale nesplnilo se jí to, asi nevyvaložila dostatek síly nebo času, nevím.

M2 Netuším.

Odpovědi respondenta M1

– **něco ze zemědělství** – kategorie č. 3. přimknutí – patřit ke skupině zemědělců (rodinná tradice – zjištěno dodatečným dotazem), kategorie č.4 – potřeba úcty a poznání.

Odpovědi respondenta M2

Tuto odpověď nelze hodnotit. Dá se pouze odhadovat zda je to tím, že v rodinách málo mluví nebo mladé lidi nezajímá, jaké ideály měli jejich rodiče.

Na druhou stranu odpovědi rodičů také neodpovídají tomu, jaké ideály mají dnešní adolescenti.

Srovnáním odpovědí na otázku číslo 5 vyplývá, že odpovědi obou referenčních skupin se nacházejí ve stejných kategoriích. Hodnotím jako shodu.

Odpovědi rodičů na otázku č. 6:**Co jste museli obětovat pro to, abyste se přiblížili ke svému ideálu?**

S1 Víte tenkrát mi to asi nepřišlo ...přemýšleli jsme jen o tom, co se mohlo,...měli jsme takový normální starosti jako všichni. Nevím že bych musel něco obětovat...

S2 Volný čas.

Odpovědi respondenta S1

Nehodnoceno

Odpovědi respondenta S2

– Volný čas – kategorie – č. 3. sociální potřeby

Odpovědi mládeže na otázku č. 6:**Co jste museli obětovat pro to, abyste se přiblížili ke svému ideálu?**

M1 Minimálně svůj volnej čas ale jinak si nemyslím, že bych dala nějakou obrovskou obět.

M2 Volný čas a fyzickou práci.

Odpovědi respondenta M1

– Volný čas – kategorie – č. 3. sociální potřeby

Odpovědi respondenta M2

– Volný čas a fyzickou práci – kategorie – č. 3. sociální potřeby

Srovnáním odpovědí na otázku číslo 6 vyplývá, že odpovědi obou referenčních skupin se nacházejí ve stejných kategoriích. Hodnotím jako shodu.

Odpovědi rodičů na otázku č. 7:**Co vás omezuje k přiblížení se k vašemu ideálu?**

S1 Teď už jsou takový možnosti jinačí dneska ty mladý ta naše dcera si dneska přes ten internet aniž my jsme my o tom věděli si našla místo v Belfastu u zubaře jako sestřička u zubaře, našla si to na internetu a odletěla tam...to my jsme nic takového neměli. Dnes být mladej asi by to bylo jednodušší.

S2 Rodina, škola, někdy nedostatek času, nedůslednost, malá sebedůvěra. Dřív to mohla být přísná autoritativní výchova, pro někoho by to mohl být komunistický režim, který nedovolil ke svobodě náboženské.

Odpovědi respondentů S1

– **nemožnost volného cestování** – kategorie – č. 3. sociální potřeby

– **přístup k informacím a informačním technologiím** – kategorie – č. 3. sociální potřeby

Odpovědi respondentů S2

– **rodina, škola, čas** – kategorie – č. 3. sociální potřeby

– **nedůslednost. kategorie** – č. 3. sociální potřeby

– **malá sebedůvěra** – kategorie č. 4. úcta respekt

– **autoritativní výchova** – kategorie č. 4. úcta respekt

Odpovědi rodičů na otázku č. 7:**Co vás omezuje k přiblížení se k vašemu ideálu?**

M1 No omezuje...to se asi tak úplně říct nedá ale určitě když mám vztah s přítelem nemám tolik času na školu kolik bych chtěla... a asi určitě i finanční stránka, mám potřebu si vydělat nějaký peníze pro věci co by mě nějak uspokojily nějakým způsobem, ale nemám na to tolik času, protože ten zase musím dát škole takže takhle.

M2 Nedostatek volného času, škola, nedostatek peněz.

Odpovědi respondentů M1

– **čas** – kategorie – č. 3. sociální potřeby

– **finance** – kategorie – č. 3. sociální potřeby, (částečně i č. 4 protože peníze přináší nezávislost).

Odpovědi respondentů M2

– **čas** – kategorie – č. 3. sociální potřeby

– **finance** – č. 3. sociální potřeby, (částečně i č.4 protože peníze přináší nezávislost)

– **škola** – kategorie – č. 3. sociální potřeby.

Srovnáním odpovědí na otázku číslo 7 vyplývá, že odpovědi obou referenčních skupin se nacházejí ve stejných kategoriích. Hodnotím jako shodu.

Odpovědi rodičů na otázku č. 8:**Jak můžete to, co vás omezuje, sám překonat?**

S1 No to víte, to je různý, když jsme byli mladí a něco jsme chtěli tenkrát třeba desky cizích skupin nebo tak... tak se to řešilo přes kámoše, vždycky někdo znal někoho, kdo znal někoho, kdo měl to, co jsme chtěli my nebo to třeba, uměl sehnat... My jsme na vesnici neměli takové možnosti jako měli ve městech, tady byly ty burzy a tak... Dnes bych asi taky požádal kámoše nebo bych hledal na internetu, ... a pak bych se nějak zařídil.

S2 Myslím že ano, při větším sebezapření a úsilí, překonat vlastní strach z nejistoty je cestou k úspěchu.

Odpovědi respondenta S1

– **pomoc kamarádů** – kategorie – č. 3. sociální potřeby

Odpovědi respondenta S2

– **zvýšit sebezapření** – kategorie č. 4. úcta, respekt

– **překonat strach** – kategorie č. 4. úcta, respekt

Odpovědi mládeže na otázku č. 8:**Jak můžete to, co vás omezuje, sám překonat?**

M1 To je to že bych si sama víc vydělala.

M2 Ano, například najít si dobrou práci, .abych byl schopen si vydělat na dům, ... zařízení všeho okolo rodiny, vybavení dílny...

Odpovědi respondenta M1

– **finance** – kategorie – č. 3. sociální potřeby, (částečně i č. 4 protože peníze přináší nezávislost)

Odpovědi respondenta M1

– **dobrá práce** – kategorie č. 4. úcta, respekt

– **dům, zařízení domu** – kategorie č. 4. úcta, respekt

– **vybavení dílny** – kategorie č. 4. úcta, respekt

Srovnáním odpovědí na otázku číslo 8 vyplývá, že odpovědi obou referenčních skupin se nacházejí ve stejných kategoriích. Hodnotím jako shodu.

ZÁVĚR

Zpracovávat bakalářskou práci na téma Ideály adolescentů mě zpočátku děsilo. Hrozně dlouho mi trvalo vymyslet způsob zpracování. Srovnávat mezigeneračně ideály. Musím říct, že v přípravné fázi jsem od starších potencionálních respondentů slyšela jen stížnosti na minulý režim. Jak to bylo hrozný, nic jsme nemohli. Bála jsem se, že výsledek mého výzkumu bude v této otázce velmi jednotvárný. Výsledky mého snažení mě musím říct překvapily.

Na první výzkumnou otázku mohu podle mého šetření odpovědět, že ano. Odpovědi respondentů v obou skupinách se v kategoriích shodovaly.

Odpověď na druhou výzkumnou otázku je bych řekla, že respondenti vyloženě neuvádí např. že jich by se týkalo omezení režimem, uvádí nemožnost volného cestování ale tenkrát jim to tak nepřišlo. Já to беру tak, že moje respondenty doba vážně neomezovala spíše je to mrzí zpětně, že tenkrát nebyly takové možnosti jako teď.

Odpověď na třetí výzkumnou otázku je, že mladí lidé si uvědomují, že to co jim brání dosáhnout svého ideálu, záleží nejvíce na nich samotných a pokud budou na sobě pracovat, mohou svých ideálů dosáhnout.

Co dalšího mi dala práce na této bakalářské práci? Zjistila jsem, že výzkum se špatně provádí v jednom člověku. I když má člověk svého vedoucího, je občas dobré spojit hlavy dohromady s kolegy, jak se říká víc hlav víc ví. Lidé mohou mít na jednu věc různé názory a přitom nemusí být žádný špatný. Jenom jiný.

Dále jsem při vyhodnocování odpovědí jsem přišla na spoustu dalších možností, na co jsem se ještě mohla zeptat. Dá se říct, že odpovídáním na otázky jsem si vytvářela možnosti k dalšímu zkoumání. Hlavně při čtení odborné literatury zpracování rozhovorů mě začaly napadat myšlenky, které by se daly rozvíjet dál.

„Kdybychom čekali na setkání s ideálem, strávili bychom celý život v čekárně.“

Dino Serge Pitigrilli

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Vyd. 1. Brno: Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-060-0.
- MUSIL, Jiří V. *Speciální psychologie I*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1999. ISBN 80-244-0008-1.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.
- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výskumu*. 4., rozš. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2008. ISBN 978-80-223-2391-8.
- KOHOUTEK, Rudolf. *Základy užití psychologie*. Brno: CERM, 2002. ISBN 80-214-2203-3.
- KOHOUTEK, Rudolf, Irena OCETKOVÁ a Jaroslav ŠTĚPANÍK. *Základy sociální psychologie*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 1998. ISBN 80-7204-064-2.
- LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9.
- MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-348-X.
- MRKVIČKA, Jiří. *Knižka o radosti: rozpravy o růstu a tvorbě osobnosti*. Praha: Avicenum, 1984. Život a zdraví.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Úvod do psychologie*. Praha: Academia, 2003. ISBN 80-200-0993-0.
- ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: [vývojová psychologie]*: přepracované vydání. Vyd. 2. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7367-124-7.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.
- VÍZDAL, František. *Skripta IMS Základy psychologie*. Institut mezioborových studií. Brno, 2009.

<http://rudolfkohoutek.blog.cz/0812>, Slovník věd o člověku - Ab-An, Prof. PhDr. Rudolf Kohoutek, CSc. [cit. 18. 10. 2016]

http://www.vedeme.cz/images/stories/kapitoly/maslow_hierarchy.gif [cit. 14. 9. 2016]

<http://rudolfkohoutek.blog.cz/0912/zajmy-a-hodnotove-orientace-clověka> [cit. 20. 10. 2016]

<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/ideal>) [cit. 14. 9. 2016]

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Ideál> [cit. 14. 9. 2016]

https://cs.wikipedia.org/wiki/Psychická_vlastnost [cit. 14. 9. 2016]

<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/polostrukturovany-interview> [cit. 14. 9. 2016]

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

apod.	a podobně
č.	číslo
např.	například
obr.	obrázek
prof.	profesor/ka
str.	strana
tj.	to je
tzv.	tak zvaně
VŠ	vysoká škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Adolescence.	15
Obr. 2. Střední dospělost.	16
Obr. 3. Pozdní dospělost.	17
Obr. 4. Maslowova pyramida.	22
Obr. 5. Rodina.	24
Obr. 6. Výhra.	27

SEZNAM PŘÍLOH

- P1 informovaný souhlas respondenta
- P2 ukázka práce s textem

PŘÍLOHA P1. INFORMOVANÝ SOUHLAS RESPONDENTA**INFORMOVANÝ SOUHLAS
S VYUŽITÍM VÝZKUMNÉHO ROZHOVORU**

Svým podpisem souhlasím s využitím nahrávky rozhovoru, který byl pořízen za účelem zpracování bakalářské práce na téma Ideály adolescentů, v rámci studia na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, na fakultě humanitních studií, Institutu mezioborových studií v Brně, obor sociální pedagogika.

Rozhovor bude zpracován anonymně.

Za Váš souhlas Vám děkuji.

Vladimíra Kalábová

V.....

Podpis respondenta .....

PŘÍLOHA P2. UKÁZKA PRÁCE S TEXTEM

Měla jsi nějaký ideál, když ti bylo 18-20 let

Jistě že jo, představa dokonalého muže; hezký, svalnatý, sexy... Ideál pohodlného bydlení - vlastní domeček, zahrádka, zvířata

Ideál lukrativního zaměstnání - Jaké bylo to zaměstnání, čím jsi chtěla být?

Já osobně... ráda bych pracovala jako psycholog pro krizové situace, nebo dětský loutkový herec...

Byl i nějaký člověk jako tvůj idol?....

Na střední škole jsem byla ohromená třídní učitelkou, která účinkovala jako jedna z hereček v jednom loutkovém v divadle...

Existuje nějaký člověk, kterého byste mohla nazvat ideálem, vzorem?

Ano, pro mne je ideál člověka v jeho přístupu k životu, moudrostí, toleranci a zároveň pokoře

Někdo konkrétní?

Je to jeden farář, je to vlastně psycholog - tolerantní, obětavý, chápající... pro mne je vlastně ideální každá profese... neboť každé je zapotřebí...

Měl jste někdy nějaký ideál, který přesahoval „běžné mantinely“, něco opravdu nedosažitelné?

Ideál člověka, který dokáže dělat nějaké vědecké výzkumy, třeba na půdě zdravotní vědy, talentově nadané - obdivují lidi, kteří jsou schopní pro druhého položit život v rámci jeho záchrany

Tohle jsi chtěla i v 18?

to se příznám že asi ne... ted s odtupem času myslím že určitě ne... a navíc je to velmi individuální... ve věku středoškoláká jsem asi nejvíce chtěla ukončit úspěšně školu...

Chtěla bys to ty, nebo je jen obdivuješ tyto lidi teoreticky?

Handwritten notes:
 1. něco mít, být milovaná (3)
 2. bez práce je klávesa, - a dostal jsem ho jsi sama
 3. dětský herec
 4. 4??
 5. možná nikdo - učitelka se respekt
 6. něco dokázat, práce, máš talent, něco umíš, jsi dobrá - respekt
 7. život plný objektivně

